

**„Más kárán tanul az okos”
vagy
„Hibáinkból lépcsőt csinálunk
magunknak, ha éppen hibáinkra
lépünk”**

dr. Belicza Éva

VI. BETEGBIZTONSÁGI FÓRUM

<http://hsmtc.hu/kutatas/neves/betegbiztonsagi-forum>

2009. december 3.

- A belső nemkívánatos eseményekre vonatkozó jelentési rendszerek nemzetközi gyakorlata, kialakításuk és működtetésük feltételei és ismert tapasztalatai;
- Hazai belső jelentési rendszerek lehetőségei, korlátjai, tapasztalatai;
- Egy példa adatlap áttekintése és elemzése - Gyógyszereléssel összefüggő nem várt események jelentési lapja

Esettanulmány 1/3.

- Nemkívánatos esemény (adverse event)
  - Vér transfúzió során kialakult nemkívánatos reakció – késedelem a felismerésben és kezelésben
- Minőségbiztosítás (védelem)
  - Eljárás a beteg megfigyelésére: a hőmérséklet és pulzus mérése 15 percenként az első órában, utána félóránként.

forrás: NHS root cause analysis toolkit, 2008

Esettanulmány 2/3.

- Emberi hiba (aktív hiba)
  - A kijelölt ápoló nem végzi el félóránként a megfigyelést.

forrás: NHS root cause analysis toolkit, 2008

Esettanulmány 3/3.

- Befolyásoló / hozzájáruló tényezők
  - Kevés személyzet
  - Nagy forgalmú osztály
  - Gyenge kommunikáció, beleértve a feladat kijelölését
- Látens hiba
  - Krónikus nővérhiány az osztályon

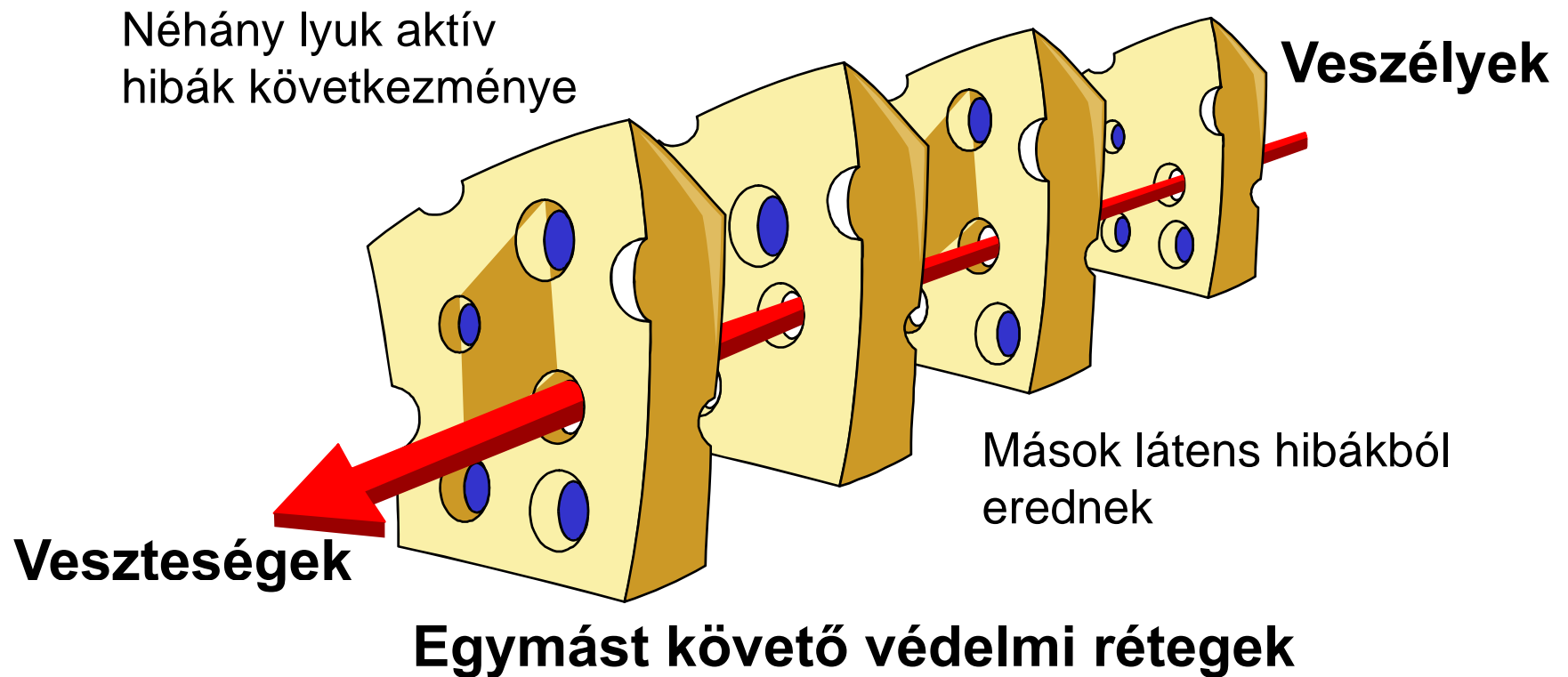
forrás: NHS root cause analysis toolkit, 2008

Mítoszok, amiket fel kell számolni

- ~~A tökéletesség mítosza: ha az ember nagyon akarja, akkor nem követ el hibát.~~
- ~~A büntetés mítosza: ha megbüntetjük a hibát elkövető embert, akkor az majd kevesebbet hibázik.~~
- a hibák előfordulási arányának csökkentésére **a legjobb módszer a rendszer szintű hibák kiszűrése**
  - ⇒ kockázatok mindig vannak, de oki kutatással szerepük csökkenthető

Mire jók a jelentések?

A szervezeti balesetek 'Svájci sajt' modellje

Aktív hibák

- Az aktív hibák nem biztonságos tevékenységek, amelyeket olyan személyek végeznek, akik közvetlen kapcsolatban vannak a beteggel vagy a rendszerrel (baki, tévedés, mulasztás, megszegés).
- Az aktív hibáknak közvetlen és rendszerint rövid idejű hatása van a védelem épségére.

Látens körülmények a Svájci sajt modellben

- A látens körülmények az elkerülhetetlen helyi károkozók egy rendszeren belül
  - hiba-provokáló körülmények a munkahelyen: idő-nyomás, szűkös személyzet, nem megfelelő berendezés, fáradtság, tapasztalatlanság
- A folyamatokat, környezetet tervezők, az eljárásokat kidolgozók és a felső szintű menedzserek döntéseiből származnak.
  - hosszan tartó hiányok (lyukak), gyengeségek a védelemben (megbízhatatlan vészjelek és indikátorok, kezelhetetlen eljárások, tervek és konstrukciós hiányosságok)

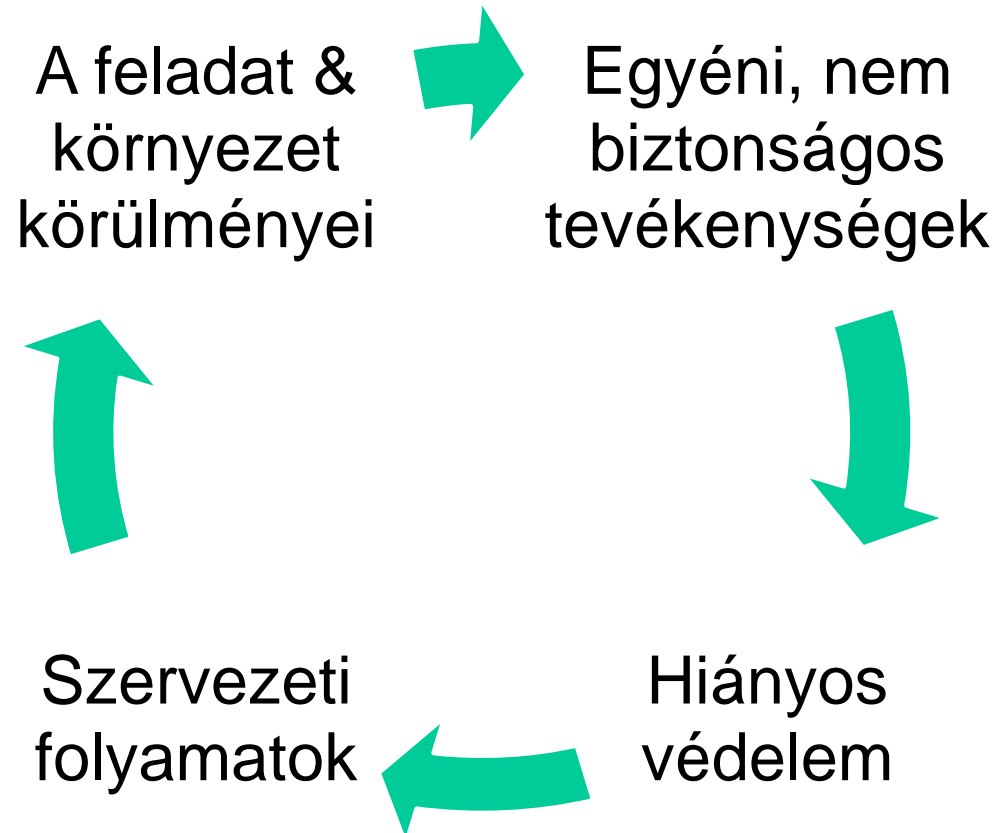
Kapcsolat az aktív hibák és a látens körülmények között

- A látens körülmények éveken keresztül megbújhatnak a rendszerben mielőtt aktív hibával és helyi hozzájáruló tényezőkkel kombinálva baleseti helyzetet hoznak létre.
- Az aktív hibákat gyakran nehéz előre látni, de a látens körülmények behatárolhatók és orvosolhatók, mielőtt ártalmas eseményt okoznak.

Definíciók

- **Biztonság** (safety): Mentesség az akaratlan bántalomtól.
- **Hiba** (error)
  - ⊃ a szándékhoz képest történő mulasztás a tervezett tevékenység végrehajtása során (azaz hiba a végrehajtásban) vagy
  - ⊃ rossz terv alkalmazása a cél eléréséhez (azaz hiba a tervezésben).
- **Nemkívánatos esemény** (AE –adverse event)
  - ⊃ Az ellátás nyújtásához köthető károsodás, és nem a betegségből eredő komplikáció.
- **Megelőzhető nemkívánatos esemény**
  - ⊃ Hiba következtében fellépő ártalmas esemény.
- **Potenciális nemkívánatos esemény** (“near-miss”)
  - ⊃ Olyan komoly hiba, amely potenciálisan nemkívánatos eseményt okoz, de ez véletlenül vagy időben történő beavatkozással nem következik be.

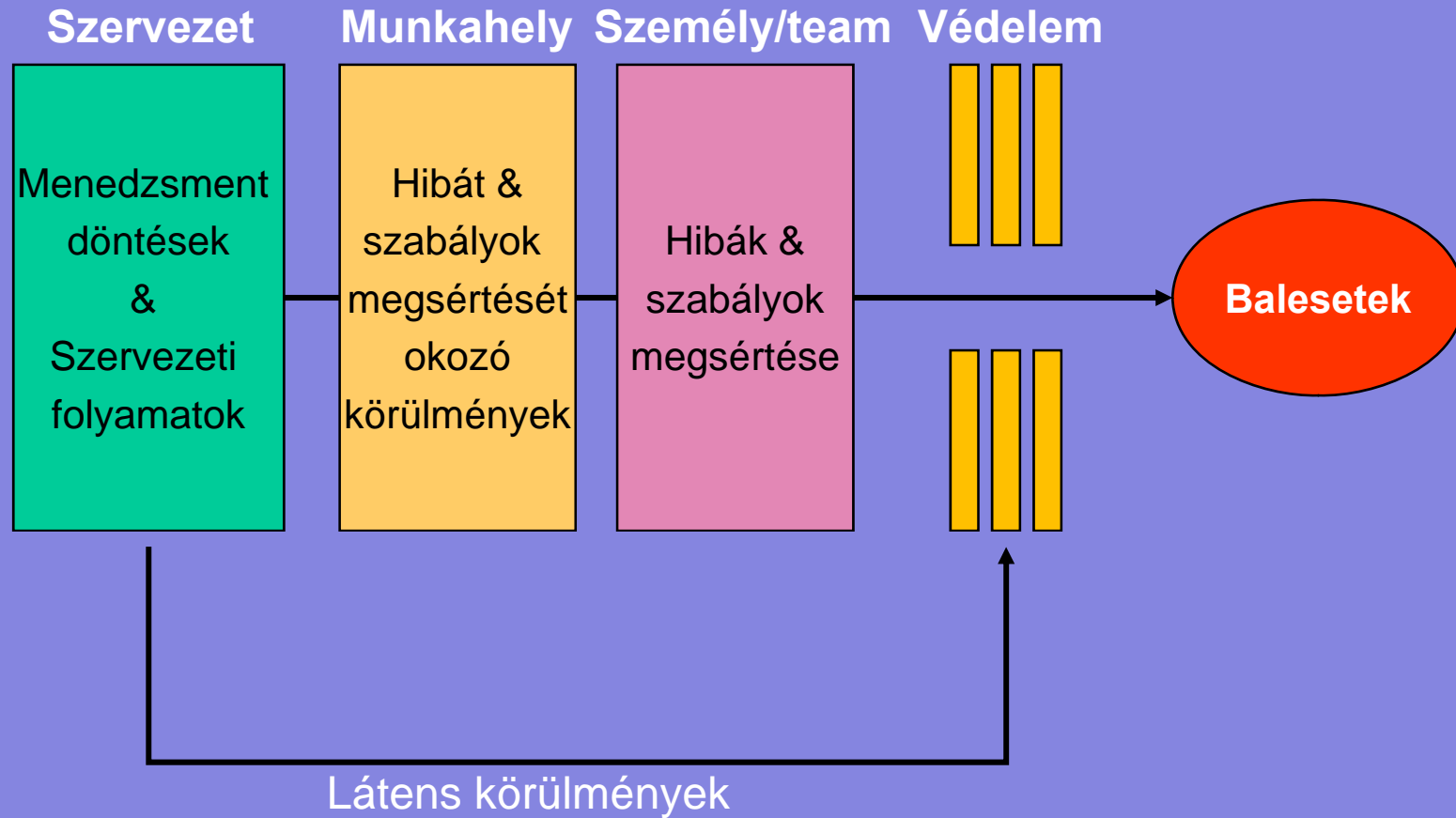
A szervezeti incidensek elemei

James T. Reason. The Human Factor in Medical Accidents. Medical Accidents.

Vincent C, Ennis M, and Audley R. Oxford University Press 1993

Szervezeti incidensek oki modellje

Szervezeti incidensek elemei

- Ellentmondásos célok
- Szervezeti struktúra elégtelenségei
- Elégtelen kommunikáció
- Gyenge tervezés és időbeosztás
- Elégtelen kontrol és monitorozás
- Tervezési hiányok
- Elégtelen képzés
- Nem megfelelő karbantartási rendszer

Munkahelyi feltételek, amelyek csökkentik a tevékenységek biztonságos végrehajtását

- Magas munkaterhelés
- Nem megfelelő tudás, képesség vagy tapasztalat
- Nem elegendő felügyelet, vagy félreérthető utasítás
- Feszültséggel teli környezet
- Lelki állapot
- Változás

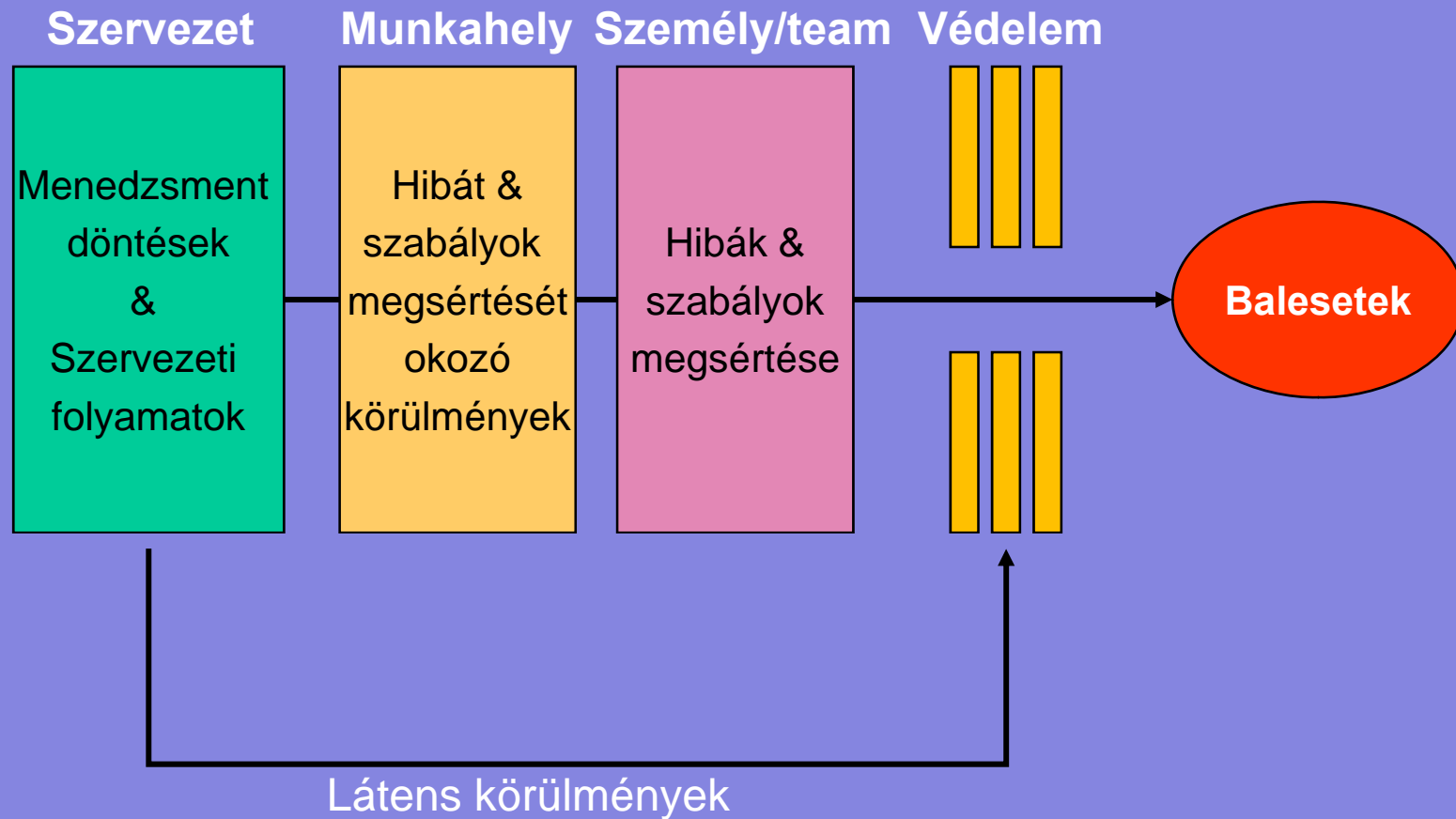

Személy /team

Egyéni nem biztonságos tevékenységek

- Hibák
  - ⊖ Óvatlan botlások és rövidzárlat
  - ⊖ Hibák
    - Szabály-alapú
    - Ismeret-alapú
- Szabályok szándékos megsértése
  - ⊖ Rutin (rövidítés)
  - ⊖ Optimalizált megszegés
  - ⊖ Rendkívüli
  - ⊖ Megfontolt

Szervezeti incidensek oki modellje

Gyógyszerelési hibák oki rendszere

forrás: Coombes. MJA. 2008

Latens tényezők

szervezeti folyamatok – munkamennyiség, kézírásos receptek
menedzseri döntések – személyzeti szint, szakemberek támogatására
vonatkozó kultúra hiánya

Hibát eredményező (hozzájáruló) tényezők

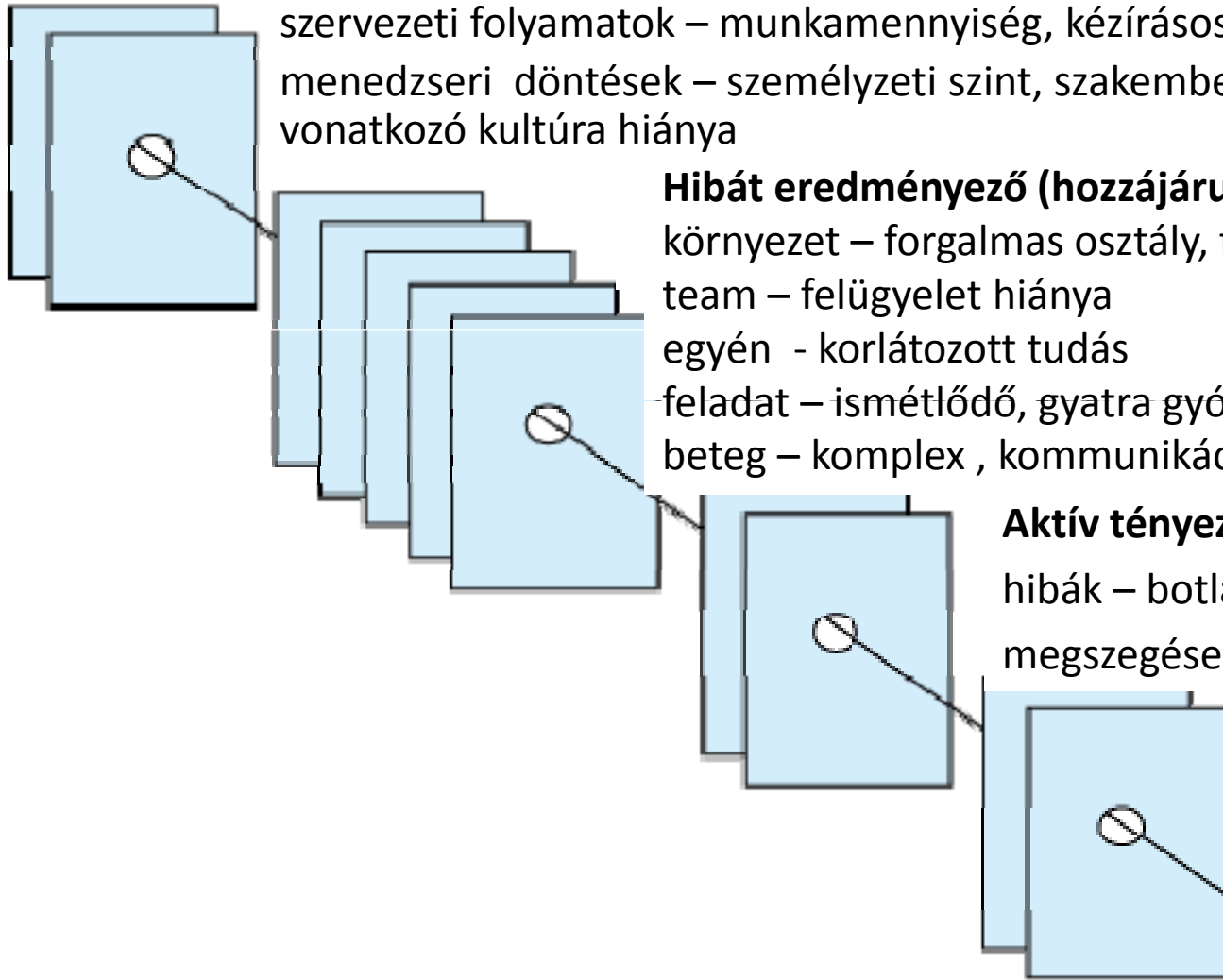
környezet – forgalmas osztály, félbeszakítások
team – felügyelet hiánya
egyén - korlátozott tudás
feladat – ismétlődő, gyatra gyógyszerkarton felépítés
beteg – komplex , kommunikációs nehézségek

Aktív tényezők

hibák – botlás, tévedés
megszegések

Védelem

nem megfelelő – gyógyszer
anamnézis - zavaros
hiányzik – nincs gyógyszerész

Okok felderítési lehetősége:

„Más kárán tanul az okos”

vagy

**„Hibáinkból lépcsőt csinálunk
magunknak, ha éppen hibáinkra
lépünk”**